

Recenzie

BÄCKER-BRAUN, Katharina: Rozvoj inteligencie u detí od 3 do 6 let

Praha: Grada, 2014. 198 s. ISBN 978-80-247-4798-9

Recenzovaná publikácia patrí medzi rozsahom útle, ale obsahom pozoruhodne koncipované publikácie. Už letný pohľad do štruktúry obsahu ukazuje, že nejde o tradične teoreticko-komparatívny text, ale o praktický návod, ako efektívne a zábavne využiť poznatky z pedagogiky a psychológie v oblasti rozvíjania inteligencie detí v predškolskom veku. Autorka hneď v úvode rozpravy o problematike nastoľuje zásadné otázky rozvoja detskej inteligencie: či už ide o vymedzenie podoblastí rozvoja inteligencie (od rozvoja reči po duchovný rozvoj), akceptáciu nerovnomernosti vo vývoji každého dieťaťa, špecifiká predškolského veku, vymedzeného trojročným rozpätím (na prvý pohľad tak krátkym a pritom tak rozsiahlym, intenzívnym a pestrým vzhľadom na pokroky vo vývoji). To je však k teórii tohto obdobia vývinu človeka asi tak všetko. Všetko ostatné sú praktické návrhy, ako dieťa nenápadne a nenásilne viesť k dosiahnutiu čo možno najideálnejšieho stavu v jednotlivých podoblastiach rozvoja inteligencie. Na základe vymedzenia jednotlivých podoblastí je štruktúrovaná celá publikácia: jazyk, hudba, matematika, priestor, pohyb, príroda, nekonečno – fenomény, ktoré sú akoby nástrojom k poznávaniu sveta a seba zároveň. Autorka pri tom vychádza z definícií Howarda Gardnera, ktorý za svoju teóriu mnohopočetnej inteligencie získal v oblasti rozvoja inteligencie mnohé ocenenia. Slovom autorky: „teória mnohopočetnej inteligencie sa stala základom komplexného prístupu k rozvoju schopností. Dôsledky sú nemerateľné. Rečové a matematické schopnosti nielenže sú súčasťou rozvoja, ale najviac sú v rovnakej rovine s hudbou, pohybom a tiež duchovnom“ (s. 13). Okrem inteligencie jazykovej, matematickej, hudobnej, pohybovej, priestorovej, prirodzenej a duchovnej však publikácia nezabúda ani na inteligenciu emočnú, v posledných rokoch tak aktuálnu.

Tak, ako podľa autorky “rôzne druhy inteligencie otvárajú dvere do sveta” (s. 10), tak publikácia otvára možnosti a príležitosti pre deti a ich vychovávajúcich na spoločne strávený čas pri zábavnom cibrení si dôležitých schopností. Tie majú za cieľ vytvárať správne podnety a stimulovať mozog ku stále lepším a trvalejším výkonom. “Všetko, čo počujeme, vidíme, vnímame čuchom, chuťou a hmatom, nás v mozgu za pôsobenia zodpovedajúcich podmetov stimuluje. Čím častejšie takéto skúsenosti prežívame, tým viac informácií sa v mozgu nazhromaždí, teda tým viac sa naučíme” (s. 11). Autorka však nezanedbáva rolu genetickej predispozície ani atmosféry, v akej dieťa vyrastá. V súvislosti s tým pripomína aj dôležitosť kvalitných vzťahov a pestrosť emocionálneho prežívania, pretože iba kvalitná súhra myslenia a cítenia môže viesť k inteligentnému správaniu a konaniu. Ďalšiu dôležitú rolu zohráva už spomínaný rešpekt k individuálnym danostiam vývoja a

prirodená postupnosť pri formovaní jednotlivých podoblastí inteligencie, aj keď podľa autorky “v skutočnom živote všetky druhy inteligencie harmonicky spolupracujú” (s. 13).

Alfou a omegou publikácie je hra. Ako inak, keďže ide o deti v predškolskom veku. Hra je fenomén, prostredníctvom ktorého deti spoznávajú svet, ľudí aj seba. Vďaka hre deti prenikajú do sveta hlbšie a intenzívnejšie spoznávajú jeho zákonitosti. Hra je presne tá metóda, ktorú využíva autorka na tréning jazykových, hudobných, matematických, priestorových, pohybových, prirodzených, duchovných a napokon emočných schopností, presne v tomto poradí. Logika poradia je jasná, tak isto aj cieľ a zmysel každej hry. Pre jednotlivé hry je dôležitý skrytý primárny cieľ (rozvoj niektorej schopnosti), ten však vnímajú iba zainteresovaní dospelí. Pre adresnú skupinu je tu pestrosť, fantastičnosť, tvorivosť, zábava, viditeľný výsledok. Bonusom všetkých uvádzaných hier (a evidentným zámerom autorky) je takmer výlučné používanie bežne dostupných materiálov a pomôcok. Tiež nezanedbateľný detail. Niektoré hry sú až primitívne jednoduché, kým ich obsahové posolstvo je až zarážajúco adresné. Zdá sa, že autorka nemá k deťom ďaleko, ale naopak, veľmi presne vie, ako ich zaujať tak, aby “spolupracovali” na vlastnom rozvoji. Obzvlášť zaujímavé sú časti, v ktorých sa autorka venuje tak vážnym až zdanlivo pre deti nezaujímavým oblastiam, ako je matematika, logika, duchovno. Dospelý človek má pred nimi prirodzený rešpekt, napriek tomu autorka nachádza spôsoby, ako prezentovať aj tento seriózny svet zábavnou a odľahčenou formou. Tejto publikácii niet veľmi čo vyčítať: prináša deťom radosť z poznania formou hry a zábavy. Čo viac deťom želať.

Nie je dôležité predstavovať jednotlivé kapitoly publikácie. Každá má rovnakú štruktúru: niekoľko riadkov podstatnej pedagogickej a psychologickej teórie, ktorá osvetľuje zmysel záujmu o konkrétny fenomén. A potom množstvo pedagogických hier rôzneho druhu a charakteru, ktoré majú okrem poznania pobaviť, uvoľniť, viesť k spolupráci a riešeniu zadaného problému. A spájať – deti s vychovávajúcimi či deti medzi sebou.

Publikácia je ľahko čitateľná, ľahko pochopiteľná a ľahko použiteľná v predškolskej praxi, pedagogickej aj rodinnej. Je teda možné ju odporúčať nielen učiteľkám/učiteľom v materskej škole, ale aj vychovávateľom/vychovávateľkám v iných školských zariadeniach a samozrejme rodičom. Títo majú vďaka publikácii možnosť rozšíriť si svoje praktické zručnosti či overiť si správnosť/nesprávnosť svojich doterajších postupov pri zdokonaľovaní inteligencie svojich či zverených detí. Benefitom je spoločná zábava a radosť z objavovania sveta netušených možností.

Silvia Dončevová
Fakulta sociálnych vied
Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava